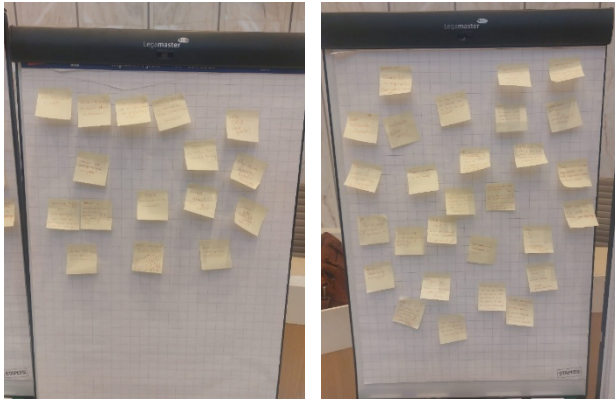

Kennissessie “Help, waar is mijn raadsinformatie”

de 45 cadeautjes

De deelnemers aan de kennissessie schonken in totaal 45 "cadeautjes" aan het programma: van vragen over de vervolgstappen tot ideeën over verantwoord AI-gebruik en praktische tips.

1. Privacy en soevereiniteit

cadeautje

viel op: beter zoeken/vinden is mogelijk
 creëer je uiteindelijk geen nieuwe afhankelijkheid waar griffies vanaf willen?
 geheim achter intog?
 zijn al deze applicaties openbaar?

reactie Democratie Dichtbij

klopt, we hebben laten zien dat er al best veel mogelijk is, maar tegelijkertijd ontbreekt het datafundament, we doen op dit moment onderzoek naar de haalbaarheid van een soevereine landelijke dataplatform voor raads- en stateninformatie de afhankelijkheid van informatietechnologie zat groeien, niet alleen voor de griffies maar voor de maatschappij als geheel, het streven is om die afhankelijkheid beheersbaar te maken, onder andere door open standaarden, soevereiniteit van data, goede afspraken en toetsing op de naleving daarvan
 de niet openbare informatie in het RIS wordt niet aan de zoekmachines ter beschikking gesteld
 wat we tijdens de kennissessie hebben laten zien is openbaar

2. Vormen van AI-gebruik en eventuele risico's

cadeautje

waar voor gaan? AI wordt al ingezet met risico's van dien

	Ureka	Debatrjck	Robin
zoeken	✓	✓	?
AI	X	✓	✓✓
burger	X	✓	X

reactie Democratie Dichtbij

tijdens de kennissessie hebben we het nog niet gehad over wet- en regelgeving voor de toepassing van AI (waaronder de AI-act) en de ethische aspecten van de toepassing van op AI gebaseerde zoekmachines, dat staat zeker nog op de agenda (overigens klopt de tabel van de afzender niet helemaal, U-reka is ook op AI gebaseerd)

welke AI-functies worden verwacht mbt Raadzaam?
 volle inzet AI maar worden de nadelen goed afgewogen?
 hoe reageerde de ICT afdeling op deze AI-apps voor raadsleden?
 Robin: is er overlap met de GOVchat NL oplossing?
 gebruiken de zoekmachines van Debatrjck en Raadzaam AI en zo ja op welke zijn ze gebaseerd?
 voordelen t.o.v. bestaande AI-tools?

U-reka is gebaseerd op het AI-model Snowflake, Ureka kan makkelijk wisselen naar een ander AI-model, bijvoorbeeld naar een Europees alternatief, de laatste toevoeging aan U-reka, gebaseerd op AI, was dat gebruikers nu niet enkel meer op enkele woorden kunnen zoeken, maar ook vragen aan U-reka kunnen stellen
 over het wettelijk kader voor de toepassing van AI, over de ethische aspecten en over de impact op milieu (energieverbruik) moeten we het zeker nog hebben
Almere/Robin: ze snappen dat dit het werk makkelijker maakt en denken pro-actief mee **Utrecht/U-reka:** aangezien U-reka door de leverancier gehost en beheerd wordt, heeft de ICT-afdeling van de gemeente Utrecht geen werk aan U-reka., alleen de griffie heeft er sinds de lancering van U-reka werk bij gekregen **Bronckhorst/Debatrjck:** positief, omdat we de ICT afdeling vanaf het begin hebben betrokken, zij hebben ook met een kritisch oog meegekeken als het gaat om informatieveiligheid
 er is in ieder geval een inhoudelijke samenhang tussen de AI-toepassing Robin en een virtuele assistent zoals Gem (vooral bedoeld voor burgercontact) of GOVchat NL (vooral bedoeld voor intern gebruik), wat Robin anders maakt is dat deze als bron het raadsinformatiesysteem gebruikt en zijn output levert in de formats van de griffie
Urecht/U-reka: U-reka is gebaseerd op het AI-model Snowflake, U-reka kan makkelijk wisselen naar een ander AI-model, bijvoorbeeld naar een Europees alternatief **Bronckhorst/Debatrjck:** Debatrjck is gebaseerd op AI (OpenAI).
Almere/Robin: voor zover wij weten is Robin de enige tool die specifiek dit doet: het direct ondersteunen van het werk van een raadslid
Urecht/U-reka: U-reka is helemaal afgestemd op de logica, werkwijzen en instrumenten van gemeentelijk bestuur, Spinque is als bedrijf gespecialiseerd in het maken van zoekmachines, met U-reka heb je een systeem dat heel precies afgesteld is op de context van de raad en de griffie **Bronckhorst/Debatrjck:** Debatrjck is zeer toegankelijk en raadsinformatie wordt overzichtelijk weergegeven

3. Data

cadeautje

welke data wordt gedeeld?
 of deze zoekfuncties/systemen de themadossiers "overbodig" maakt, wat is hierbij de ervaring van raadsleden?

reactie Democratie Dichtbij

in de zoekmachines wordt in principe alle openbare data gedeeld c.q. toegankelijk gemaakt die in het betreffende RIS aanwezig is, waarbij de tijdslijn terug kan worden beperkt (alleen data niet ouder dan...)
Almere/Robin: Robin ondersteunt raadsleden in hun werkzaamheden en staat los van de themadossiers **Urecht/U-reka:** zoeken met U-reka werkt anders dan het zelf samenstellen van themadossiers, U-reka vindt losse raadsstukken en legt verbanden met andere losse raadsstukken, gebruikers kunnen zelf dossiers samenstellen, aangezien het tonen op basis van de informatie in het RIS gaat, hoeft de griffie/de organisatie er niets voor te doen om de informatie via U-reka te tonen, themadossiers worden, handmatig samengesteld, hier zit werk en dus capaciteit in, maar ook het risico op interpretatie: welke stukken wel of niet aan een themadossier toegevoegd worden is een keuze, U-reka is daarin objectiever, het is dus maar net wat je wilt; hecht je meer aan het kunnen vinden van raadsstukken, of aan het presenteren als dossier en het werk dat daarbij komt. **Bronckhorst/Debatrjck:** publieke dossiers in Debatrjck bevatten alleen openbare informatie en zijn dus ook in te zien door inwoners, dat is een verschil met themadossiers in Ibabs, de dossiers in Ibabs zijn dus (nog) niet overbodig.

cadeautje

welke data slaat het systeem zelf op?	Almere/Robin: Robin zelf slaat geen data op, de raadsleden en fractie-assistenten kunnen zelf hun concepten opslaan en indienen via de griffie, dan wordt het opgeslagen in het RIS Utrecht/U-reka: Ureka is aan het RIS van Utrecht gekoppeld, om gebruik te kunnen maken van de informatie in het RIS, laadt Ureka de informatie uit het RIS naar een eigen, in Utrecht gehoste, server, over de informatie die ingeladen wordt, legt U-reka hun een eigen-datamodel, hierdoor verandert er niets aan de inhoud, er wordt als het ware een U-reka-woordenboek over de RIS-data geleg, die dient als 'vertaalslag', zodat Ureka een motie in het RIS ook als motie in Ureka toont Bronckhorst/Debatrijk: de openbare data slaat het systeem op op een externe server in NL, de taalmodellen en de verwerking draaien op een lokale server, privacygevoelige data, zoals de Coach en Chat worden niet opgeslagen, dan kan alleen de gebruiker zelf doen.
scheiding registratie en zoekmachine: wanneer registreren binnen zoekmachine?	registreren van data en het zoek/vinden/presenteren van data zijn gescheiden functies, registratie binnen de zoekmachine lijkt ons geen goed plan, wij kunnen ons voorstellen dat binnen de zoekmachines wel bijvoorbeeld zoekvragen worden opgeslagen, maar dat valt strikt genomen niet in de categorie raads- en stateninformatie, dat geldt ook voor meta-datering, in alle 3 getoonde oplossingen wordt dit principe gehanteerd
goede metadata: consequent gebruik van projectnummer maakt ook gebruik van externe bronnen buiten RIS? gekleurde informatie	metadatering is belangrijk en tegelijkertijd complex, daar is zeker aandacht voor dat is een interessant vraagstuk, we hebben hier al enige voorbeelden van gezien, maar dit vereist nog zeker nader onderzoek niet helemaal duidelijk wat wordt bedoeld, we hebben geprobeerd vanuit de praktijkvoorbeelden op en eafkij ervaringen te delen, zonder voorkeuren voor de ene of de andere leverancier
opvallend: info behoefte raad versus inwoner leveranciers kunnen (nog steeds) niet zelf informatie beter vindbaar maken	we besteden expliciet aandacht aan de informatiebehoefte van de raad versus die van de inwoner, deels zijn deze gelijk en deels ook niet we hebben tijdens de kennissessie laten zien waar de leveranciers van zoekmachines toe in staat zijn, het is nog maar de vraag of het zoeken/vinden/presenteren van informatie een vraagstuk voor een RIS-leverancier is of niet

4. Organisatievraagstukken

cadeautje

nodig: niet alleen "tools" maar ook "houding" gebruik cijfers van raad/burgers	eens, het verbeteren van de kwaliteit van de informatievoorziening is een samenspel tussen houding/gedrag, processen en systemen Almere/Robin: geen gebruikscijfers bekend Utrecht/U-reka: de griffie van Utrecht heeft geen inzicht in het gebruik van Ureka door specifieke doelgroepen of personen. Dit vanwege privacyoverwegingen, wel wordt het dagelijkse gebruik van Ureka bijgehouden Bronckhorst/Debatrijk: daar hebben we nu vanuit Bronckhorst nog geen zicht op, als we straks de pilot gaan evalueren dan doen we een uitvraag bij de raad/inwoners.
vraagt dit nog iets van de griffie als het gaat om hoe je informatie in je RIS plaatst, of moet je nog een "opruiactie" houden?	Almere/Robin: Voor het gebruik van Robin is alleen een koppeling met het RIS noodzakelijk, geen verdere acties Utrecht/U-reka: interessant is dat de informatie die in het RIS staat, duidelijker zichtbaar gemaakt wordt door het gebruik van Ureka, hierdoor zijn we bij Utrecht een aantal incidentele fouten tegengekomen en hebben we nagedacht over structurele inrichtingsvraagstukken in het RIS, U-reka is erbij geholpen als de agendatypes en overzichten in het RIS eenduidig zijn gecategoriseerd, dus dat uit elke invoer, elk raadsstuk, is af te leiden wat het is, raadsstukken die in het overzicht Moties staan, worden onder andere daardoor als Motie aangemerkt, ook werkt het goed voor het vindbaar maken van raadsstukken via U-reka als er met formats of sjablonen wordt gewerkt, dan kan U-reka raadsstukken onderscheiden op basis van de opbouw die ze hebben, daar zit mogelijk een verbetering voor geïnteresseerde in U-reka Bronckhorst/Debatrijk: we hebben geen opruiactie gehouden, wel moet je sommige dingen net even anders doen dan voorheen bijv: als je wil dat alle raadsvergaderingen/politieke avonden zichtbaar zijn in Debatrijk dan moet een vergadering in Ibas al een agendapunt bevatten. Anders is de vergadering niet zichtbaar in Debatrijk.
inzet check door griffie Debatrijk	wij controleren alle nieuwsartikelen na een raadsvergadering/politieke avond, we hebben hier binnen de griffie een verdeling gemaakt wie wat doet.
hoeveel gebruik (raad en anders)?	Almere/Robin: Voor de komende raadsperiode maakt Robin uit van ons inwerkprogramma en vermoeden we dat dit door het merendeel van de raad benut gaat worden, mits we de juiste ondersteuning bieden, we werken nu nog met een testpanel, inzicht in verbruiksgegevens hebben we nog niet Utrecht/U-reka: U-reka heeft gemiddeld 100 unieke gebruikers per dag Bronckhorst/Debatrijk: die zijn nog niet bekend maar hier gaan we t.z.t. samen met Debatrijk naar kijken
hoeveel werk vraagt het voor de griffie?	Almere/Robin: het idee is dat moties en amendementen kwalitatief beter worden en dat we als raadsadviseurs daar anders (en in minder tijd) op kunnen adviseren, wat naar alle verwachting veel tijd gaat schelen voor de griffie zelf is dat de moties meteen in het juiste format aangeleverd worden, dat is nog wel eens een issue nu, de enige tijd die we eenmalig extra moeten besteden is de begeleiding van de implementatie, maar dat is een relatief overzichtelijke klus Utrecht/U-reka: implementatie duurt ongeveer 1 kwartaal, denk aan af en toe een hele dag gesprekken voeren met de leverancier, dan weer even wachten op een ontwerp, dan weer feedbackrondes etc, grof gezegd denk ik dat een implementatie 1 dag per week gedurende 1 kwartaal in beslag neemt, tip is om dit te verifiëren bij bijvoorbeeld griffie Rijnswijk of Nieuwegein die recent op U-reka/Raadzaam zijn aangesloten Bronckhorst/Debatrijk: de implementatie verliep snel en duurde bij ons ongeveer twee maanden, daarna is het voor de griffie even zoeken naar hoe bepaalde processen precies verlopen, in de periode direct na de implementatie ben je meer tijd kwijt om dit uit te zoeken, we merken nu dat dit al beter gaat en dat je minder tijd besteedt aan bijvoorbeeld het controleren van artikelen en weet je beter hoe het CMS systeem werkt
omvang fracties + kosten vs investeringen in tools om werkdruk raadsleden te verlagen hoe krijg je raads- en statenleden mee en houd je ze goed aangehaakt?	de afweging kosten versus baten zal voor elke griffie anders zijn, mede afhankelijk van de omvang van de griffie, het aantal raadsleden en het aantal fracties Almere/Robin: de voordelen voor onze raadsleden zijn legio, vooral het besparen van tijd is een belangrijke trigger, bovendien benut Robin het hele RIS bij het opstellen van zijn antwoord, als het goed is vindt hij de stukken sneller en vollediger in vergelijking met een individuueel raadslid of fractie-assistent, alles wordt direct in het juiste format geplaatst en Robin kan zelfs de toon die jouw partij graag wil uitdragen opnemen in het document, we haken de raadsleden aan via ons inwerkprogramma en door in onze advisering op de mogelijkheden te wijzen, Robin wordt geïntegreerd in de portal die onze raadsleden benutten tijdens hun werk Utrecht/U-reka: begin met een gezamenlijke lancering van het product om enthousiasme te creëren, bied bij de start gebruikerstrainingen aan en blijf deze gedurende de raadsperiode herhalen voor de tussentijdse instrumers in de raad en bij fracties, oOok handig om elk kwartaal, en later misschien elk half jaar, een inloopuurtje te organiseren waar gebruikers feedback kunnen geven voor verdere ontwikkeling, het helpt ook om, als raadsleden bij de griffie aankloppen met een zoekvraag, U-reka aan te bieden om het stuk te vinden, als de griffie een stuk doorstuurt, doe dit dan met een link naar het stuk in U-reka, in raadscommunicatie kun je ook naar U-reka verwijzen, bijvoorbeeld als er een besluit genomen of (verwijzing naar raadsvoorstel in U-reka) of als er over een debat wordt gecommuniceerd (verwijzen naar stuk in U-reka waar het over gaat), wat betreft de ambtelijke organisatie, plaats bijvoorbeeld (regelmatig) nieuwsberichten op het intranet om U-reka onder de aandacht te brengen, benoem U-reka daarnaast zo veel mogelijk in contact met ambtelijke collega's, in Utrecht maken bijvoorbeeld bestuursadviseurs, afdeling juridische zaken / WOO-afhandeling en beleidsambtenaren veel gebruik van U-reka Bronckhorst/Debatrijk: wij zijn gestart met een training voor alle raadsleden, daarnaast bespreken we Debatrijk in de werkgroep communicatie, daar halen we input op vanuit de raad, verder schenken we aandacht aan debatkijk in de weekmail die raad/commissie van de griffie ontvangen, we lichten af en toe een onderwerp uit om deze onder de aandacht te brengen.
hoe heb je de behoefte van de raad gepeld?	Almere/Robin: zelf houden we ontwikkelingen in de gaten en toetsen dat bij raadsleden, samen met een testgroep van raadsleden en fractie-assistenten hebben we gekeken of dit past bij de behoefte die we hebben Utrecht/U-reka: zowel voor de ontwikkeling als nu U-reka in gebruik is, worden de raad en fracties regelmatig naar hun behoeften en ervaringen met Ureka gevraagd, de ene keer is dit door persoonlijk langs de fractiekamers te lopen, dan weer een enquête of een inloopuurtje, zoek een manier die past bij de omgangsvormen tussen raad en griffie
autorisatie door griffie: no go (géén verantwoordelijkheid griffie en politiek gedoe)	Bronckhorst/Debatrijk: de vraag kwam vanuit de raad zelf om raadsinformatie toegankelijker te maken voor inwoners en raadsleden tijdens de kennissessie hebben we in ieder geval laten zien waar de toepassing van generatieve AI toe kan leiden, het roep vragen op waar we nog geen eensluidend antwoord op hebben (graag een reactie vanuit Bronckhorst, ben benieuwd hoe julie daar tegenaan kijkt)

5. De toekomst van Democratie Dichtbij

cadeautje

nodig: meer praktische voorbeelden	eens, één van de actiepunten van het programma Democratie Dichtbij is het doen evalueren en vergelijken van praktijkvoorbeelden, daar gaan we mee aan de slag
droom = combinatie van raadzaam/Robin/Debatrijk + RIS in één systeem	in de visie op de informatievoorziening, zeg maar de doelarchitectuur, is juist een schaalbare en koppelbare set van componenten (de lego blokjes) voorzien, in een moderne architectuur zijn componenten onderling uitwisselbaar en koppelbaar, gebaseerd op open standaarden, wij zijn geen voorstander van alles in één (daar is overigens in de huidige RIS-en ook geen sprake van, transcriptie van videoobeelden is bijvoorbeeld vaak een aparte component)
opdracht VVG overzicht applicaties (voor- en nadelen, hosting, etc.) te weten gekomen: mogelijkheden van eigen zoekmachine binnen RIS, nieuwsgierig naar eisen/beperkingen vanuit aanbesteden RIS voor implementatie zoekmachine systeem op systeem, is dat handig?	het programma Democratie Dichtbij neemt hier graag het voortouw in, ter ondersteuning van de vereniging de zoekmachines zijn onafhankelijk van de 4 bij ons bekende RIS-leveranciers, vooralsnog is ons advies om deze ook separaat aan te besteden, voor zover bekend kunnen de 4 RIS-leveranciers niet voldoen aan de eisen die je zou kunnen stellen aan een zoekmachine, het combineren in één aanbesteding zal tot teleurstelling leiden in de visie op de informatievoorziening, zeg maar de doelarchitectuur, is juist een schaalbare en koppelbare set van componenten (de lego blokjes) voorzien, in een moderne architectuur zijn componenten onderling uitwisselbaar en koppelbaar, gebaseerd op open standaarden, wij zijn geen voorstander van alles in één (daar is overigens in de huidige RIS-en ook geen sprake van, transcriptie van videoobeelden is bijvoorbeeld vaak een aparte component), een RIS en een zoekmachine zien wij als aparte componenten met elke een eigen functie
welke eisen kun je het beste stellen m.b.t. zoekmachines bij aanbesteding RIS?	één van de ideeën van het programma is om te komen tot een standaard programma van eisen voor een zoekmachine, in aanvulling op het bestaande programma van eisen voor een RIS
waarom komen RIS-leveranciers niet in actie, wat doen de RIS-leveranciers nu en de komende jaren?	het is aan de RIS-leveranciers om hier antwoord op te geven, wij zien overigens wel hele goede reacties van RIS-leveranciers op de beweging die we in gan ghebben gezet, het verbeteren van de kwaliteit van de raads- en staten informatievoorziening kan alleen door een goed samenspel tussen overheid en markt

cadeautje

reactie Democratie Dichtbij

opvallend: dure oplossingen aan markt overgeleverd, geen regie	we zijn er als programma van overtuigd dat door deze beweging voor de markt zichtbaar in gang te zetten, er enige vorm van regie komt, overigens juichen we de door de markt ingezette ontwikkelingen op het gebied van het zoeken/vinden/presenteren van raads- en stateninformatie toe
hoe gaan we verder, iedere gemeente zelf iets ontwikkelen en kunnen we dat niet gezamenlijk doen?	het programma Democratie Dichtbij is er juist voor het collectief, het is goed dat er koplopers ontstaan en we faciliteren het uitwisselen van ervaringen en het evalueren daarvan, geheel in lijn met de gedachten van de Nederlandse Digitalisering Strategie (NDS), het onderzoek naar een landelijk soeverein dataplatform voor raads- en stateninformatie is een ander voorbeeld van het streven naar meer interbestuurlijke collectiviteit
ervaring blijven delen, tips voor inkoop, samen ontwikkelen?	dat is precies één van de doelstellingen van het programma Democratie Dichtbij, of dat zal leiden tot een gezamenlijke ontwikkeling of dat het meer in de richting gaat van het uniformeren van een programma van eisen, moet nog blijken
nodig: tijd	klopt, tijd is van groot belang, we hebben weinig, tijd, tijd gaat snel, ontwikkelingen volgen elkaar snel op en het kost tijd om onze informatievoorziening fundamenteel op orde te krijgen
voldoen aan common ground?!	zowel in het uitgevoerde vooronderzoek als tijdens het onderzoek naar de haalbaarheid van een landelijk soeverein dataplatform, wordt expliciet aandacht besteed aan de principes van common ground
viel op: drie hele andere oplossingen voor andere problemen, utopie om het voor inwoners te doen, je doet dit voor de raad, RIS zou informatie probleem moeten oplossen, hulpmiddelen prima elders	we hebben inderdaad een diversiteit aan oplossingen laten zien, als aanvulling op een bestaand RIS, juist om de breedte van het pallet te laten zien (waarbij we nog niet eens alle leveranciers/oplossingen hebben laten zien), een deel van wat we hebben laten zien kan ook zijn gericht op inwoners en/of onderzoekers
wat is slim, aanvielen als (nooit eindigende) ontwikkeling of volgen en kant en klare oplossing	naar ons idee staan we nog maar aan de vooravond van een belangrijke ontwikkeling, wat wijsheid is moeten we ontdekken, juist door een lerend netwerk te creëren
welk moment stap je in, nu: er zijn al veel meer pleisters, wanneer structurele oplossing?	het antwoord op die vraag willen we graag samen ontdekken door een lerend netwerk te creëren